

kustannuksin, jota vastoin menosäännössä oli tätä tarkoitusta varten vain 90,000 markan määräraha¹⁾. Tämän johdosta kaupunginvaltuusto päätti²⁾ vajauksen peittämiseksi osoittaa vuoden tilierotuksesta 38,110 markan määrärahan.

Eräiden kunnallisten työväenasuinrakennusten ulkopuolinen maalauttaminen. Kaupungin yleisten töiden hallituksen ilmoitettua, että vuonna 1916 kortteliin n:o 558 rakennetut työväenasuinrakennukset olivat ulkopuolisen maalauksen tarpeessa, sekä anottua, että tarkoitukseen saisi käyttää 45,000 markkaa työväenasuntojen rakentamista varten kortteliin n:o 553 myönnetyn määrärahan säästöstä, oli rahatoimikamari kaupunginvaltuustolle lähettämässään kirjelmässä pitänyt mainitun työn suorittamista syksyllä sopimattomana sekä puolestaan anonut, että puheena olevasta säästöstä 45,000 markkaa saataisiin siirtää vuoteen 1926 käytettäväksi korttelissa n:o 558 sijaitsevain työväenasuinrakennusten ulkopuolisen maalauttamisen aiheuttamien kustannusten suorittamiseen. Kaupunginvaltuusto päätti³⁾ kuitenkin evätä esityksen, mutta samalla kehoittaa kamaria vuoden 1926 menosääntöehdotusta laatiessaan ottamaan harkittavaksi, olisiko menosääntöön merkittävä määräraha tähän tarkoitukseen.

Menosäännön määräraha kunnan työväenasuntojen korjauksia ja kunnossapitoa varten arvioitiin⁴⁾ sittemmin ottaen huomioon, että korttelissa n:o 558 sijaitsevat työväenasuinrakennukset maalattaisiin ulkopuolelta vuonna 1926.

Autotallin sisustaminen. Autotallin sisustamiseksi korttelissa n:o 468 Lant. viertotien varrella olevaan rakennukseen n:o XII kaupunginvaltuusto osoitti⁵⁾ 60,000 markkaa käyttövaroistaan Puhtaanapito nimisen pääluokan kohdalta.

Rakennuksen poistaminen. Neitsytpolun tontilla n:o 5 olevan vanhan puurakennuksen poistamiseksi ja pystyttämiseksi muuhun paikkaan kaupunginvaltuusto osoitti⁶⁾ käyttövaroistaan Yleisten töiden pääluokan kohdalta 50,000 markkaa; samalla valtuusto määräsi⁷⁾, että mainittu työ suoritettaisiin hätäaputyönä.

Kaupungin kasvihuoneen lämmityskattilain korjaus. Koska kaupungin Eläintarhassa olevan kasvihuoneen lämmityskattiloihin tuntemattomasta syystä oli syntynyt reikiä ja kaksi kattilaelementtiä sen johdosta oli ehdottomasti heti uusittava, päätti⁸⁾ kaupunginvaltuusto, että tästä aiheutuvien kustannusten peittämiseksi suoritettaisiin etukäteen kaupunginkassasta 8,435 markkaa. Mainittu määrä merkittiin⁹⁾ sittemmin vuoden 1926 menosääntöön.

Munkkisaaren rakennusten korjaaminen. Käyttövaroistaan Kaupungin kiinteä omaisuus nimisen pääluokan kohdalta kaupunginvaltuusto myönsi¹⁰⁾ 34,000 markkaa eräiden Munkkisaarella sijaitsevien kaupungin ostamien rakennusten korjaamiseen.

5. Muut kaupungin kiinteää omaisuutta koskevat asiat.

Helsingin—Satakunnan rautatiesuunnitelma. Kaupunginvaltuustolle lähettämässään mietinnössä¹¹⁾ ilmoitti vuonna 1920 asetettu¹²⁾ kulkulaitoskomitea

¹⁾ Ks. vuod. 1924 kert. siv. 123. — ²⁾ Valt. pöytäk. 25 p. marrask. 10 §. — ³⁾ S:n 7 p. lokak. 14 §. — ⁴⁾ S:n 16 p. jouluk. 12 §. — ⁵⁾ S:n 29 p. huhtik. 24 §. — ⁶⁾ S:n 21 p. tammik. 31 §. — ⁷⁾ Ks. tätä kert. siv. 84. — ⁸⁾ Valt. pöytäk. 3 p. kesäk. 19 §. — ⁹⁾ S:n 16 p. jouluk. 12 §. — ¹⁰⁾ S:n 11 p. marrask. 10 §. — ¹¹⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 17. — ¹²⁾ Ks. vuod. 1920 kert. siv. 207.

tehtävänsä mukaisesti seuranneensa Helsingin kaupungin etuja koskevien, päiväjärjestyksessä olevien rautatienrakennuskysymysten kehitystä ja tällöin tulleen siihen käsitykseen, että kaupungin oli aika käyttää vaikutusvaltaansa Helsingin—Satakunnan ratakysymyksen saattamiseksi suotuisaan ratkaisuun. Pääkaupunki tarvitsi uusia kuljetusreittejä elintarpeiden tuontia varten. Kaupungin satamat, joihin oli uhrattu tuntuvia pääomia, voisivat välittää melkoista suuremman viennin ja tuonnin, jos vain liikenneyhteyttä sisämaan kanssa parannettaisiin. Suoraan Helsinkiin suunnattu, sellaisten seutujen läpi kulkeva rautatielinja, joissa olisi hyviä edellytyksiä teollisuuslaitosten syntymiselle, koituisi varmaan kaupungille hyödyksi mainitussa suhteessa. Kaupalle taas olisi tärkeätä saada aikaan nopeita liikenneyhteyksiä muiden paikkakuntain kanssa.

Puheena olevaa rautatiekysymystä valmistellakseen kaupunginviranomaiset jo olivat ryhtyneet eräihin toimenpiteisiin, joista komitea ensiksi mainitsi kaupungin toimesta suoritetun ¹⁾ Pitäjänmäen—Otalammen rautatielinjan tutkimuksen, jonka kustannuksista kaupunki oli suorittanut 50 % ja joka antoi arvokkaan perustan puheena olevan Satakunnan radan lähinnä Helsinkiä olevan osan kustannusten arvioimiselle. Vuonna 1920 kaupungin-insinööri edusti ²⁾ kaupunkia kokouksessa, joka pidettiin Huittisissa kysymyksen pohtimiseksi. Samalta vuodelta oli myöskin peräisin valtioneuvostolle osoitettu komiteanmietintö ³⁾, jossa Helsingin—Loimaan rataosan rakennuskaudeksi ehdotettiin vuosia 1929—34, kun taas jatko, Loimaan—Peipohjan, mahdollisesti Risteen, rataosa rakennettaisiin vasta vuosina 1946—47. Lähinnä seuraavina vuosina kaupunki ei ottanut osaa puheena olevan rautatienrakennusyrityksen edistämistä tarkoittaviin töihin. Vasta vuonna 1924 alkoi aktiivinen yhteistyö kaupungin ja yrityksen koskettelemien maalaiskuntain kesken, jotka olivat asettaneet komitean kysymystä valmistelemaan. Tämä komitea oli osin hankkinut teknillisen selvityksen suunnitellun radan sopivimmasta suunnasta, osin toimeenpannut tutkimuksen radan taloudellisista edellytyksistä, ja selostukset näistä oli liitetty kaupunginvaltuustolle lähetettyyn mietintöön.

Ajatellulle radalle voi usea eri suunta tulla kysymykseen. Sen eteläisin eli Helsingin—Someran rataosa voitiin rakentaa kahden toisistaan suuresti eroavan vaihtoehdon mukaan, joita lyhyesti nimitettiin Lohjan ja Vihdin linjoiksi ja joista valtuuston kulkulaitoskomitea puolsi jälkimmäistä. Komitean mielestä oli näet Helsingin kaupungille tärkeätä saada aikaan niin suora yhteys kuin mahdollista elintarpeita ja muita kaupungin tarvitsemia tuotteita tuottavien seutujen kanssa, samoin kuin se, että eteläinen päätekohta sijoitettiin mahdollisimman lähelle Helsinkiä. Lohjan linja teki tuntuvaan mutkan länteen päin ja liittyi rantarataan Kaukalahden asemalla, kun taas Vihdin linja oli suurin piirtein katsoen suora ja yhtyi rantarataan kohdassa, jota ei vielä voitu täsmälleen määritellä, mutta joka missään tapauksessa ei tullut olemaan Pitäjänmäen länsipuolella. Juuri tämä liittymiskohta oli Lohjan linjan suurin heikkous, koska liikennettä Helsinkiin tultaisiin suhteellisen pitkän matkaa välittämään jo nyt suuresti rasitettua rantarataa myöten, joka nousu- ja mutkittelusuhteittensa puolesta sekä maanpohjan varmuuteen näiden painumisia ja repeämisiä vastaan oli sangen epäedullisesti rakennettu. Liikennenopeus tällä rataosalla oli näiden seikkojen vuoksi pidettävä vähäi-

¹⁾ Ks. vuod. 1918 kert. siv. 34.—²⁾ Ks. vuod. 1920 kert. siv. 195. —³⁾ Valtioneuvoston komiteanmietintö n:o 4 vuodelta 1921.

senä, joten se aika, joka tätä rataa myöten kuluisi Turun tai Porin matkaan, huomattavasti pitenisi. Komitea edellytti, että rata rakennettaisiin nopealiikenteiseksi pääradaksi, joten olisi lyhytnäköistä antaa sen 24 kilometrin etäisyydellä Helsingistä päättyä hidasliikenteiseen rataan.

Mitä tuli radan suuntaan etäämmällä Helsingistä, ei komitea ollut katsonut olevan aihetta lausua siitä mielipidettään, koska eri vaihtoehtojen valinnalla ei näyttänyt olevan kaupungille sanottavaa merkitystä. Suunnan valinnassa olisi kuitenkin pidettävä silmällä liikenneyhteyttä Turkuun.

Komitean mielestä oli Helsingin kaupungille hyvin tärkeätä, että kysymyksessä oleva rautatie tulisi lähimmässä tulevaisuudessa rakennetuksi ja että kaupungin edut tällöin otettaisiin huomioon, jopa niin tärkeätä, että komitea epäroimatta ehdotti, että kaupunginvaltuusto lupaamalla tuntevan avustuksen koettaisi aikaansaada ratkaisun toivottuun suuntaan. Viitaten mietinnössään esittämiinsä seikkoihin komitea niin ollen anoi, että kaupunginvaltuusto päättäisi

tehdä valtioneuvostolle esityksen normaaliraitaisen, Vihdin kautta kulkevan yhdysradan rakentamisesta Helsingin ja Porin radan välille; sekä

sitoutua suorittamaan mainittua rautatierakennusta varten yhteensä kymmenen miljoonan markan suuruisen avustuksen ehdoin, että rakennustyöt aloitettiin viimeistään vuonna 1927, ollen avustus suoritettava siten, että viisi miljoonaa suoritetaan Helsingin ja Vihdin välistä ratajaksoa varten kolme miljoonaa Vihdin ja Turun—Toijalan-radan välistä jaksoa varten sekä kaksi miljoonaa sanotun radan ja Porin radan välistä jaksoa varten, maksettavaksi rautatieviranomaisten kanssa tehtävän sopimuksen mukaan sittenkuin työt kullakin jaksolla on pantu käyntiin.

Sittenkuin asia ensimmäisen käsittelyn jälkeen kaupunginvaltuustossa oli pantu pöydälle¹⁾, päätti²⁾ valtuusto palauttaa sen kulkulaitoskomiteaan, jonka tuli laatia tarkempi selvitys ajatellun radan merkityksestä Helsingin kaupungille ja niistä seikoista, jotka saattoivat antaa kaupungille aiheen rahallisesti kannattaa rakennusyritystä.

Rautatieraitteen lunastaminen. Osakeyhtiö Hietalahden laivatelakka ja konepaja oli tiedustellut, oliko kaupunki halukas lunastamaan sen rautatieraitteen, jonka yhtiö oli rakennuttanut Merikadun satamaraitteelta VI kaupunginosan korttelissa n:o 178 olevalle tehdasalueelleen. Vuonna 1923 käsiteltäessä mainittua myyntitarjousta kaupunginvaltuusto oli pannut asian pöydälle³⁾, kunnes kysymys satamaradan ottamisesta kaupungin haltuun oli esitetty valtuustolle. Kaupunki oli kuitenkin sittemmin lunastanut korttelissa n:o 178 olevan veistämöalueen vuokraoikeuden, minkä johdosta katsottiin, että kysymys edellä mainitun raitteen lunastamisesta oli otettava uudestaan harkittavaksi. Rahatoimikamari oli neuvotellut asiasta raitteen omistajan kanssa, joka oli ilmoittanut suostuvansa myymään mainitun raitteen kaupungille 100,000 markan myyntihinnasta. Kamari oli sitä mieltä, että raiteesta olisi suurta hyötyä korttelissa n:o 178 olevan vasta hankitun alueen taloudelliselle käyttämiselle, minkä johdosta kamari puolsi mainitun myyntitarjouksen hyväksymistä.

Asiaa lopullisesti esiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti⁴⁾ valtuuttaa rahatoimikamarin 100,000 markan hinnasta lunastamaan Osakeyhtiö Hietalahden laivatelakalta ja konepajalta yhtiön omistaman, Merikadulla olevalta

¹⁾ Valt. pöytäk. 12 p. elok. 24 §. — ²⁾ S:n 16 p. syysk. 4 §. — ³⁾ Ks. vuod. 1923 kert. siv. 100. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. 4 p. maalisk. 7 §.

satamaradalta kortteliin n:o 178 johdetun rautatieraiteen sekä että ostohinta suoritettaisiin vuoden tilierotuksesta.

Rautatieraiteen liikennöiminen. Kaupungin ostettua¹⁾ edellä mainitun, Merisatamasta kortteliin n:o 178 rakennetun rautatieraiteen olivat rautatieviranomaiset kieltäytyneet liikennöimästä sitä, mutta tiedusteltaessa ilmoitaneet suostuvansa heti ryhtymään liikennöimään raidetta korttelissa n:o 178 olevan, kaupungin ostaman alueen rajalle asti, jos kaupunki puolestaan sitoutui vaihtamaan kiskot 30 kilon painoisiin sekä teettämään piirustukseen tarkemmin merkityn pistoraiteen ja vastedes, niin pian kuin tarve vaati, järjestämään suoranaisen yhteyden nyt puheena olevain raiteiden ja Merisataman raiteiden välille sekä laskemaan sinne uuden kuormausraiteen. V. t. kaupungininsinööri, jolta oli pyydetty lausuntoa tästä ilmoituksesta, oli huomauttanut, että rautatieviranomaisten vaatima kiskovaihto oli välttämätön, jotta raiteita voitaisiin liikennöidä raskailla vetureilla, ja puoltanut myöntymistä mainittuihin vaatimuksiin. Kaupunginvaltuusto päättikin²⁾ valtuuttaa rahatoimikamarin antamaan rautatiehallitukselle vaaditun sitoumuksen sekä merkitä vuoden 1926 talousarvioon 119,000 markkaa mainitun raideparannuksen kustantamiseksi.

Kiinteän majakan rakentaminen Åransgrundin karille. Kauppa- ja teollisuusministeriö ilmoitti³⁾, että kaupunginvaltuuston anomus⁴⁾ kiinteän majakan rakentamisesta Åransgrundin karille sekä Dnjeprkarin räjäyttämisestä oli kesäkuun 5 p:nä esitelty valtioneuvostolle, joka kuitenkin rahataloudellisista syistä ei ollut katsonut voivansa suostua anomukseen.

Sörnäsän satama-alueen aitaaminen. Kaupunginvaltuustolle lähettämässään kirjelmässä eräät puutavaravälitysliikkeet huomauttivat, että Sörnäsän sataman työolot olivat siinä määrin rappeutuneet, että kaupungin viranomaisten taholta olisi ryhdyttävä toimenpiteihin epäkohtain korjaamiseksi. Satama-alueella vallitsevan juopottelun, kurittomuuden ja varastelun estämiseksi olisi se aidattava ja veräjille asetettava vartijat, niin että tavaranomistajat, jotka lähettivät puutavaraa Sörnäsän satamaan maasta vietäväksi, voisivat luottaa siihen, ettei tuntuva osa siitä joutunut varkaiden käsiin. Rahatoimikamari, jonka lausuntoa asiasta oli pyydetty, anoi hankittuaan satamahallituksen, rakennuskonttorin satamaosaston päällikön ja rautatiehallituksen lausunnot, että vuoden 1926 menosääntöön merkittäisiin 230,000 markkaa Sörnäsän satama-alueen aitaamiseksi pääasiassa kamarin kirjelmään liitettyjen piirustusten mukaisesti, siitä 150,000 markkaa perustamis- ja 80,000 markkaa vuosikuluihin; sekä ettei töitä saanut panna käyntiin, ennenkuin rahatoimikamari oli hankkinut selvityksen mahdollisuudesta saada varastoalueiden vuokramaksuja korottamalla tuntuva osa näistä kustannuksista korvatuksi.

Asiaa lopullisesti käsiteltäessä kaupunginvaltuustossa useat vtt samoin kuin eräät valmistelevista viranomaisistakin pitivät ehdotetun aitauksen tuottamaa hyötyä epäilyttävänä sen kaupungille aiheuttamiin runsaihin kustannuksiin verrattuna. Valtuusto päättikin⁵⁾ evätä esityksen.

Sörnäsän sataman n. s. kaasulaitoksen laiturin korjaus. Sörnäsän sataman n. s. kaasulaitoksen laituria korjattaessa oli sillankansi havaittu niin lahoneeksi, että sen uudestaan rakentaminen oli ehdottomasti tarpeen vaatima. Kun menosäännössä ei ollut tätä työtä varten määrärahaa, mutta se sillan

¹⁾ Ks. tätä kert. siv. 43. — ²⁾ Valt. pöytäk. 28 p. lokak. 15 §. — ³⁾ S:n 12 p. elok. 8 §. —

⁴⁾ Ks. vuod. 1924 kert. siv. 51. — ⁵⁾ Valt. pöytäk. 9 p. jouluk. 40 §.

vahvistamistyön yhteydessä suoritettuna tulisi suhteellisesti paljon huokeammaksi, esitti kaupungin yleisten töiden hallitus, että tarkoitukseen myönnettäisiin tarvittava 125,000 markan suuruinen määräraha. Tähän myöntyen kaupunginvaltuusto päätti¹⁾ oikeuttaa hallituksen käyttämään puheena olevan sillan korjaamiseen 125,000 markkaa eräistä menosääntöön yleisiä töitä varten merkityistä määrärahoista, joita todennäköisesti ei tarvittaisi alku-peräisiin tarkoituksiinsa.

Makkarain myynti kaupungin kaduilla. Rahatoimikamari ilmoitti maistraatin pyytäneen kamarin lausuntoa tehdystä anomuksesta saada klo 8 ip. —1 yöllä myydä makkaraita kaupungin kaduilla sekä kamarin antamassaan vastauksessa ehdottaneen anomuksen evättäväksi sen johdosta, että kamari katsoi ulkosalla harjoitettavan elintarvekaupan ajan määräämisen kaupunginvaltuuston asiaksi, kun taas kamarin olisi myönnettävä oikeus mainitun kaupan harjoittamiseen. Koska oli tärkeätä saada kysymys periaatteellisesti selvitetynksi, anoi rahatoimikamari, että kaupunginvaltuusto tekisi päätöksen siitä, miten vastedes oli suhtauduttava anomuksiin saada oikeus edellä mainitun makkarain myynnin harjoittamiseen. Tämän johdosta valtuusto päätti²⁾, että tällainen myynti olisi sallittu kaupungin kaduilla klo 8 ip.—1 yöllä, minkä ohessa kamari valtuutettiin²⁾ määräämään myyntipaikat sekä vahvistamaan vuokra- y. m. ehdot.

Kioskikauppa. Kaupunginvaltuuston vuonna 1923 päätettyä³⁾, että elintarpeiden, virvoitusjuomien, tupakan ja sanomalehtien myynti kioskeista sekä niihin verrattavista kiinteistä myyntipaikoista olisi sallittava arkipäivisin klo 8 ap.—klo 6 ip., lauantaisin ja juhla-aattona kuitenkin ainoastaan klo 5:en ip., sekä että kaupungin maalle rakennetuissa vesikioskeissa sai huhtikuun 15 p:n ja lokakuun 15 p:n välisenä aikana myydä virvoitusjuomia, makeisia, hedelmiä, leivoksia, tupakkaa ja sanomalehtiä klo 7 ap.—10 ip. rahatoimikamarin luvalla sekä arki- että pyhäpäivinä, olivat eräät kioskikauppiaat anoneet, että kaupungin rakennuskonttorin hyväksymäin piirustusten mukaisesti rakennettujen kioskien haltijoille, olivatpa kioskit sitten pystytetyt kaupungin maalle tai yksityishenkilöiden omistamille tonteille, myönnettäisiin samat oikeudet kuin kaupungin maalle rakennettujen vesikioskien haltijoille sekä että tämä oikeus ulotettaisiin käsittämään koko vuosi tai, ellei tähän voitu suostua, lokakuun 15 p:n ja huhtikuun 15 p:n välinen aika. Asiaa ensi kertaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti⁴⁾ palauttaa sen rahatoimikamariin kehoittaen kamaria antamaan lausuntonsa siitä, eikö kioskikauppaoikeutta voisi laajentaa siihen suuntaan, että kamari valtuutettaisiin myöntämään yksityisellä maalla sijaitsevien kioskien haltijoille oikeus harjoittaa kauppaa klo 10:en ip. ehdoin, ettei myynnissä käytetty palkattuja apulaisia sekä että kioskeissa myytiin ainoastaan virvoitusjuomia, makeisia, hedelmiä, leivoksia ja tupakkaa.

Rahatoimikamari antoi tämän johdosta sihteerinsä A. Blombergin tehtäväksi laatia ehdotuksen⁵⁾ kioskikaupan järjestelystä ottaen huomioon kaupunginvaltuuston antamat ohjeet. Ehdotuksesta hankittiin terveydenhoitolautakunnan ja rakennustarkastajan lausunnot. Kamari yhtyi pääasiassa ehdotukseen eräin terveydenhoitolautakunnan ehdottamin lisäyksin, minkä jälkeen kamari alisti kaupunginvaltuuston päätettäväksi,

1) että alempana lähemmin määriteltävissä kioskeissa, jotka sijaitsivat kaupungin tai yksityisten omistamalla maalla, rahatoimikamarin kutakin

¹⁾ Valt. pöytäk. 18 p. maalisk. 10 §. — ²⁾ S:n 18 p. maalisk. 13 §. — ³⁾ Ks. vuod. 1923 kert. siv. 60. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. 18 p. maalisk. 18 §. — ⁵⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 20.

kioskia varten erikseen antamalla luvalla saisi myydä virvoitusjuomia, makeisia, hedelmiä, leivoksia, tupakkaa ja sanomalehtiä klo 7:stä aamulla klo 10:en illalla sekä pyhä- että arkipäivinä seuraavin ehdoin:

a) kioskin, jolla ymmärretään sellaista myyntipaikkaa, missä myydyn tavaran ja sen korvauksen vaihtaminen ostajan ja myyjän välillä tapahtuu seinässä, ovesta tai ikkunassa olevan aukon kautta ostajan ollessa kioskin ulkopuolella ja vapaassa ulkoilmassa, tulee olla rakennettu sellaisista aineista ja sillä tavalla kuin kaupungin rakennusjärjestyksessä lähemmin määrätään, kuitenkin niin, että kioskin lattiapinta-ala saa olla 4 m² ja sen korkeus 2.2 m., mutta ei vähempää ja että vapaan lattiapinnan muodostaa neliö, jonka sivu on vähintään yksi metri; b) kioskissa saa myyjänä toimia ainoastaan sen omistaja tai vuokraaja ja hänen elatuksessaan oleva oman perheen jäsen, joka on täyttänyt 18 vuotta, ei kuitenkaan palvelija, ja on rahatoimikamarille jätettyihin kioskikaupan harjoittamisoikeuden anomuksiin liitettävä ilmoitus niistä henkilöistä, jotka tulevat toimimaan myyjinä; c) kioskikaupan omistajan ja hänen perheensä myyjänä toimivan jäsenen tulee alistua niihin määräyksiin, joita rahatoimikamari, terveydenhoitolautakunta tai tori- ja kauppahallivalvoja, joille kioskikaupan lähin valvonta kuuluu, saattavat antaa tällaisen kaupan valvontaan ja hyvään järjestykseen nähden, ollen sanotut viranomaiset oikeutetut epäjärjestysten tai väärinkäytösten sattua määräämään sellaisen kioskin heti suljettavaksi, jossa epäkohta on ilmaantunut tai jossa annettuja määräyksiä ei ole noudatettu; kioskia ja varastohuonetta, jossa myytäväksi aiottuja tavaroita säilytetään, alköön tarkoitukseensa käytettävä, ennenkuin terveydenhoitolautakunta on huoneen tai huoneiston hyväksynyt; d) myyjän tulee noudattaa puhtautta sekä olla puettuna puhtaaseen, vaaleaan ja pestävään, hihalliseen esiliinaan; e) kioskissa täytyy olla puhdasta pesuvettä ja saippuaa sekä siisti, kuiva pyyheliina myyjää varten; f) kaupungin maalle sijoitetuista kioskeista on rahatoimikamarilla oikeus määrätä suoritettavaksi kaupungille vuokramaksu sekä sellaisista yksityisten tonteilla olevista kioskeista, jotka on rakennettu lähemmäksi kuin 1 metrin etäisyyteen kadunpuoleisesta tontinrajasta, 100 markan maksu jokaista kioskin julkisivun alkavaa juoksumetriä kohden kuukaudessa;

2) että n. s. vesikioskeista, jotka sijaitsevat kaupungin maalla ja joita pidetään auki ainoastaan lämpimään vuodenaikaan, myyntiaikaan, niiden kokoon ja rakennustapaan, niissä myytäviin tarvikkeisiin sekä myyjiin nähden olisivat voimassa ne määräykset, jotka sisältyivät kaupunginvaltuuston toukokuun 30 p:nä 1923 tekemään päätökseen sekä joita rahatoimikamari oli antanut tai tuli antamaan.

3) että 1 kohdassa kioskeista annettuja määräyksiä soveltuvilta kohdin oli noudatettava myöskin n. s. kiinteihin vaunupaikkoihin nähden;

määrätä rahatoimikamarille ohjeeksi, että kamarin myöntäessään oikeuksia kioskikaupan harjoittamiseen on tarkoin valvottava, ettei kioskeja synny liian useita ja että kustakin anomuksesta, jota tulee seurata piirustukset, on ennen luvan myöntämistä kuultava terveydenhoitolautakuntaa, julkisivupiirustusten tarkastustoimikuntaa sekä tori- ja kauppahallivalvojaa;

antaa kaupungin yleisten töiden hallitukselle ja terveydenhoitolautakunnalle tehtäväksi laatia ehdotukset niiksi muutoksiksi rakennusjärjestykseen ja terveydenhoitojärjestykseen, jotka tämän päätöksen kautta käyvät tarpeelliseksi, sekä anoa Uudenmaan läänin maaherralta vahvistusta seuraaville väliaikaisille lisäyksille rakennusjärjestyksen 113 §:än: »Kioskin lattiapinnan tulee olla vähintään neljä neliömetriä (4 m²) ja sen korkeuden vähin-

tään kaksi ja kaksi kymmenesosa metriä (2.2 m). Tämä määräys on voimassa kesäkuun 1 päivään 1926.»;

pyytää maistraattia kiinnittämään järjestys- ja rakennustarkastusviranomaisten huomion niihin myyntipaikkoihin, joita edellä esitetyn määritelmän mukaan ei voida pitää kioskeina ja jotka ovat sijoitetut sellaisiin paikkoihin rakennusten sisällä, ettei niissä harjoitettua kauppaa voida pitää osana sen huvittelu- tai muun paikan tarjoilusta, jonka läheisyydessä ne sijaitsevat, sekä kehoittamaan mainittuja viranomaisia ehkäisemään niissä mahdollisesti esiintyvät väärinkäytökset;

pyytää kaupungin poliisimestaria antamaan poliisille määräyksen tori- ja kauppahallivalvojan pyytäessä, antaa tälle tarpeellista virka-apua niiden määräysten täytäntöönpanemisessa, joita hän kioskikaupan valvojana ehkä tulee antamaan;

että edellä olevat määräykset on otettava huomioon laadittaessa ehdotusta kaupantekoa toreilla, kaduilla ja teillä sekä satamissa ja muilla yleisillä paikoilla koskeviksi järjestyssäännöiksi; sekä

että tämä järjestely astuu voimaan heinäkuun 1 päivänä 1925.

Asiaa lopullisesti esiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti¹⁾ evätä sekä kioskikauppiaiden anomuksen että rahatoimikamarin sen johdosta tekemän esityksen, koska yksityisten maalla harjoitettavan kioskikaupan ehdotetun järjestelyn ei katsottu olevan sopusoinnussa elinkeinolain säännösten kanssa, varsinkaan mikäli se koski tällaisten kauppa-oikeuksien hakemusten harkintaa kussakin erikoistapauksessa, eikä katsottu esitetyn kyllin painavia syitä valtuuston vuonna 1923 samasta asiasta tekemän päätöksen muuttamiseen.

Tämän kaupunginvaltuuston päätöksen johdosta edellä mainitut kioski-kauppiaat olivat Uudenmaan läänin maaherralle osoitetussa valituskirjelmässä huomauttaneet, että se oli laiton sen johdosta, ettei se ollut sen valtuuston aikaisemmin tekemän päätöksen mukainen, jossa rahatoimikamaria kehoitettiin antamaan ehdotus määräyksiksi harkinnan mukaan kussakin erikoistapauksessa myönnettävästä kioskien aukioloajan pitentämisestä, minkä viimeainitun päätöksen valittajat katsoivat saavuttaneen lainvoiman; että kaupungin maalla olevat vesikioskit sulkemisaikaan nähden oli asetettu erikoisasemaan sikäli, että niitä huhtikuun 15 p:n ja lokakuun 15 p:n välisenä aikana sai pitää avoinna klo 10:en ip.; että elävän kuvain teattereihin, kahviloihin, kansankeittiöihin y. m. järjestettyjä kioskeja kaupunginvaltuuston luvalla pidettiin avoinna vahvistettua sulkemisaikaa myöhempään; sekä ettei valituksen aiheuttanut päätös ollut syntynyt laillisessa järjestyksessä, koska sitä tehtäessä saapuvilla olleista 40 valtuutetusta useat olivat Osuusliike Elannon hallituksen jäseniä, joka osuusliike kahvila- ja ruokalaliikkeensä yhteydessä harjoitti kioskikauppaa kiellettynä aikana. Kirjelmä päättyi anomukseen, että valituksen aiheuttanut päätös kumottaisiin ja asia palautettaisiin kaupunginvaltuuston uudelleen käsiteltäväksi tai että maaherra ainakin toistaiseksi ja vähintään kahdeksi vuodeksi eteenpäin myöntäisi valittajille oikeuden 8 tunnin työaikalakia noudattaen harjoittaa kioskikauppaa klo 2:sta päivällä klo 10:en illalla sekä arki- että pyhäpäivinä.

Kaupunginvaltuusto, jolta pyydettiin lausuntoa tästä valituksesta, esitti²⁾ maaherralle lähettämässään vastauskirjelmässä, että maaliskuun 18 p:nä tehty päätös, jolla asia palautettiin rahatoimikamariin mainitunlaatuisten

¹⁾ Valt. pöytäk. 12 p. elok. 35 §. — ²⁾ S:n 28 p. lokak. 1 §.

ehdotuksen laatimiseksi, oli ainoastaan väliaikainen toimenpide, joten päätös siitäkään syystä ei voinut saada lainvoimaa eikä estää valtuustoa lopullisesti ratkaistessaan asian asettumasta toiselle kannalle; että kysymys, oliko kaupunki ollut laillisesti oikeutettu kioskien sulkemisaikaa koskevia määräyksiä säätäessään asettamaan kaupungin maalla olevat vesikioskit poikkeusasemaan, jo oli ratkaistu korkeimman hallinto-oikeuden antamalla päätöksellä niiden valitusten johdosta, joita samalla perusteella tehtiin valtuuston edellä mainitusta, toukokuun 30 p:nä 1923 tehdystä, kioskien aukioloaikaa koskevasta päätöksestä; ettei kaupunginvaltuusto nyt valituksen alaisen päätöksen yhteydessä eikä aikaisemminkaan ole antanut sitä sisällystä olevia määräyksiä, että kahviloissa, elävain kuvain teattereissa y. m. olevat kioskit saataisiin pitää avoinna klo 6:n jälkeen ip., mutta että valittajat, jos katsoivat, ettei kauppaa näissä kioskeissa suhteessa tai toisessa harjoitettu voimassa olevain säännösten määräämällä tavalla, tietenkin olivat esteettömät vaatimaan asianomaisten järjestysviranomaisten toimenpidettä tarpeellisen oikaisun aikaansaamiseksi; sekä että valituksen alaisen päätöksen tekoon otti osaa kaksi Osuusliike Elannon r. l. hallintoneuvoston jäsentä, nimittäin vtt Ryömä ja Paasivuori, mutta ettei kaupunginvaltuuston mielestä asian ratkaisusta suuntaan tai toiseen voinut katsoa heille olleen sellaista hyötyä tai vahinkoa, että heidän olisi tällä perusteella pitänyt olla ottamatta osaa päätöksen tekoon.

Määräraha Eteläsatamassa suoritettavia töitä varten. Koska valtionrauteiden puhelin- ja lennätinjohtoja varten Eteläsatamaan pystytetyt pylvää olivat haitaksi satamaliikenteelle ja rautatiehallitus oli ilmoittanut olevansa halukas sijoittamaan johdot maanpinnan alle ja poistamaan pylvää edellyttäen, että kaupunki suoritti puolet tästä aiheutuvista kustannuksista, päätti¹⁾ kaupunginvaltuusto hyväksyä tarjouksen ja myöntää tarkoitukseen käyttövaroistaan Sekalaisten menojen pääluokan kohdalta 45,000 markkaa.

Pakaankadun poikki johdettujen vesijohtoputkien laskeminen syvemmälle. Vesijohtolaitoksen ilmoitettua, että Pakaankadulla oli n. 5 metrin korkuinen mäki, joka oli poistettava, jotta mainittua katua myöten voitaisiin rakentaa raitiotielinja, sekä että ne vesijohtoputket, jotka tällä kohdalla leikkasivat Pakaankadun, tämän johdosta oli laskettava syvemmälle 60 metrin pituudelta, oli rahatoimikamari, joka suunnitellun Käpylän raitiotien rakentamisen tähden piti asiaa kiireellisenä, panettanut kyseellisen työn alulle. Kaupunginvaltuusto hyväksyi²⁾ kamarin toimenpiteen ja osoitti työn suorittamiseen kaupunginkassasta etukäteen 130,000 markkaa, mikä määrä sittemmin merkittiin vuoden 1926 menosääntöön Kadut ja yleiset paikat nimiseen lukuun.

Määrärahoja vesi- ja viemärijohtoja varten. V. t. kaupungininsinöörin ehdotettua, että vuoden varrella laskettaisiin viemärijohdot Salmisaarelle vievään uuteen liikenneväylään ja vesijohdot Itämerenkatuun ja rahatoimikamarin puolitettua ehdotusta m. m. koska työn suorittamiskustannukset alenisivat tuntuvasti, jos se suoritettaisiin kadunrakennustöiden yhteydessä, päätti³⁾ kaupunginvaltuusto, että vuoden 1926 menosääntöön merkittäisiin 310,000 markan määräraha viemärijohdon laskemiseksi Salmisaaren liikenneväylään sekä 420,000 markkaa Itämerenkatuun laskettavaa vesijohtoa varten sekä että mainitut määrärahat jo kuluvana vuonna maksettaisiin ennakolta kaupunginkassasta ja käytettäisiin aiottuihin tarkoituksiin.

Kaupungin teknillisten laitosten hallituksen esityksestä kaupunginvaltuusto myönsi⁴⁾ vesijohdon teettämiseksi eräihin Kuntähden ja Käpylän

¹⁾ Valt. pöytäk. 16 p. syysk. 6 §. — ²⁾ S:n 12 p. elok. 14 §. — ³⁾ S:n 7 p. lokak. 13 §. —

⁴⁾ S:n 13 p. toukok. 15 §.

omakotialueiden katuihin 861,000 markkaa, mikä määrä sittemmin rahatoimikamarin ehdotuksesta merkittiin ¹⁾ vuoden 1926 menosääntöön.

Vapaan vesipostin asettaminen Käpylään. Koska eräillä Käpylän omakotialueen asukkailla toistaiseksi ei ollut tilaisuutta saada vesijohtoja asuntoihinsa, päätti ²⁾ kaupunginvaltuusto myöntää käyttövaroistaan Vesijohtolaitos nimisen pääluokan kohdalta 12,000 markkaa n. s. vapaan vesipostin asettamiseksi Ilmattaren- ja Marjatanteiden risteykseen.

Alppilan kohdalla olevan rautatiepenkereen alainen tunneli. Vuoden menosääntöön oli vesijohtotunnelin rakentamiseksi Alppilan kohdalla olevan rautatiepenkereen alle merkitty ³⁾ 200,000 markan määräraha, joka kuitenkin oli osoittautunut aivan riittämättömäksi tarkoitukseensa, minkä johdosta kaupunginvaltuusto myönsi ⁴⁾ käyttövaroistaan Vesijohtolaitos nimisen pääluokan kohdalta 41,100 markkaa vuoden määrärahan ylityksen peittämiseksi sekä päätti merkitä vuoden 1926 menosääntöön lisäksi 200,000 markkaa puheena olevan työn loppuun suorittamiseksi.

Kaasulaitoksen uunien uudestaan rakentaminen. Viitaten kaasulaitoksen toimitusjohtajan asiasta antamaan promemoriaan, jossa hän teki selkoa kaasunkulutuksen odottamattoman suuresta lisääntymisestä, oli kaupungin teknillisten laitosten hallitus anonut, että vuoden 1926 menosääntöön merkittäisiin 1,600,000 markan määräraha neljän 10 retortin uunin muuttamiseksi 5 kamion uuneiksi sekä että kaasulaitos oikeutettaisiin kuluvana vuonna etukäteen nostamaan tästä summasta 1,180,000 markkaa. Sittenkuin rahatoimikamarikin oli lausunut mielipiteensä asiasta ja puoltanut myöntymistä tehtyyn anomukseen siihen nojautuen, että ehdotettujen uunien tarve oli ilmeinen, vaikkakaan sitä ei oltu voitu edellyttää talousarviota laadittaessa, koska kaasulaitos liikeyrityksenä oli suuressa määrin riippuvainen vallitsevista liikekonjunktoureista, päätti ⁵⁾ kaupunginvaltuusto merkitä mainittua tarkoitusta varten vuoden 1926 menosääntöön 1,600,000 markan määrärahan sekä oikeuttaa kaasulaitoksen kuluvana vuonna ennakolta käyttämään siitä 800,000 markkaa.

Määrärahoja sähkölaitoksen uutistöitä varten. Sähkölaitoksen toimitusjohtajan huomautettua, että Jätkäsaarelle rakennettu muuntaja-asema ei tulisi riittämään tarkoitukseensa sen jälkeen kun Helsingin makasiiniosakeyhtiö oli asettanut Länsisatamaan sähköllä käypiä hiiltenpurkaus- ja -kuljetuslaitteita, päätti ⁶⁾ kaupunginvaltuusto myöntää käyttövaroistaan Sähkölaitos nimisen pääluokan kohdalta 106,000 markan suuruisen määrärahan, siitä 40,000 markkaa tiilistä tehtävän muuntajahuoneen rakentamiseen, 37,400 markkaa muuntajain hankkimiseen, 22,000 markkaa korkea- ja matalajännitysalusteita sekä 6,600 markkaa monteerausta y. m. varten.

Kaupunginvaltuusto myönsi ⁷⁾ 470,000 markan määrärahan n. 1,500 metrin pituisen syöttökaapelin hankkimiseen, joka kävisi tarpeelliseksi niin pian kuin sähkölaitos ryhtyi jakelemaan virtaa uutta Käpylän raitiotietä varten. Mainittu määrä oli maksettava ennakolta kaupunginkassasta ja sittemmin merkittävä vuoden 1926 menosääntöön.

Edelleen kaupunginvaltuusto päätti ⁸⁾, että vuoden 1926 menosääntöön merkittäisiin 200,000 markkaa väliaikaisen muuntaja-aseman rakentamiseksi sähkövirran toimittamista varten Vanhankaupungin raitiotietlinjalle ja että tämä meno suoritettaisiin verotusvaroilla.

¹⁾ Ks. tätä kert. siv. 107. — ²⁾ Valt. pöytäk. 3 p. kesäk. 16 §. — ³⁾ Ks. vuod. 1924 kert. siv. 54. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. 25 p. marrask. 14 §. — ⁵⁾ S:n 13 p. toukok. 13 §. — ⁶⁾ S:n 3 p. kesäk. 28 §. — ⁷⁾ S:n 7 p. lokak. 9 §. — ⁸⁾ S:n 9 p. jouluk. 5 §; ks. myös valt. pain. asiakirj. n:o 32.

Viemärijohdon laskeminen Länt. Heikinkadun alle. Hufvudstadsbladet förlags- och tryckeriaktiebolag niminen yhtiö oli anonut, että kaupunki varustaisi Länt. Heikinkadun viemärijohdolla ja perustellut anomustaan siten, että yhtiö aikoi teettää omistamalleen mainitun kadun tontille n:o 5 suurehkon rakennuksen ja että puheena olevalta tontilta It. Heikinkadulle johdettu viemärijohto oli riittämättömän pieni yhtiön uutisrakennuksen tarpeisiin, samoin kuin että viereisille tonteille, joilla enimmäkseen oli pieniä puutaloja, lähitulevaisuudessa rakennettaisiin suuria kivitaloja, joiden viemärikysymys niinikään olisi järjestettävä. Kuultuaan kaupungin yleisten töiden hallituksen mielipiteen anomuksesta kaupunginvaltuusto päätti¹⁾, että vuoden 1926 menosääntöön merkittäisiin 104,000 markan määräraha viemärijohdon rakentamiseksi Länt. Heikinkadun alle tonttien 3 b, 4, 5 ja 6 kohdalle sekä että rakennuskonttorin siinä tapauksessa, että mainitun kadun tontilla n:o 5 parakaakaa tekeillä olevat rakennustyöt sitä vaativat, oli suoritettava työ kuluvana vuonna ja saatava tarkoitukseen etukäteen kaupunginkassasta enintään edellämainittu määrä.

Eläintarhan septiktankkilaitos. Täytettäessä kaupungin ja Pasilan rata-pihain välistä korkeata rautatiepengermää ja varsinkin sitä sen osaa, joka sijaitsi Alppilan poistetun rautatienlikäytävän ja Nordenskiöldinkadulla olevan alimenokohdan välillä, oli maanpohjan laadun johdosta ilmennyt tavattoman suuria painumisia, jotka olivat aiheuttaneet pahoja vaurioita kaupungin sikäläiselle septiktankkilaitokselle. Toimitetussa tutkimuksessa oli tosin todettu, että sekä itse tankin että suodatuslaitteen perustukset olivat samassa asennossa kuin ennen rautatiepengermän rakentamista sekä etteivät ne luultavasti olleet vahingoittuneet, mutta kaupunginsinööri oli asiasta antamassaan lausunnossa mielipiteenään huomauttanut, että mainittu perustus oli pengermän tukena, minkä johdosta oli tarjona vaara, että liikenteen alkaessa pengermällä ilmaantuisi uusia painumisia, jotka voisivat murtaa perustusten nykyisin tekemän vastuksen. Koska sitäpaitsi septiktankin tulevaisuudessa välttämättömäksi käyvä laajentaminen tuottaisi tällä paikalla suuria vaikeuksia, ehdotti kaupunginsinööri, että koko laitos muutettaisiin toiseen paikkaan ja rakennettaisiin uudelleen saman kokoiseksi kuin turmeltunut laitos. Tämän johdosta rahatoimikamari oli rautatiehallitukselle lähettämässään kirjelmässä vaatinut, että valtionrautatiet suorittamalla mainitusta muutosta arvioituja kustannuksia vastaavan määrän, 1,087,000 markkaa, korvaisivat kaupungille ne vauriot, jotka usein mainittua pengermää täytettäessä olivat aiheutuneet sen septiktankille. Rautatiehallitus oli kuitenkin ilmoittanut, ettei se hyväksynyt kamarin vaatimuksia, koska laitoksen muuttaminen hallituksen mielestä ei ollut välttämätön. Sen sijaan hallitus oli ollut sitä mieltä, että valtionrautatiet olivat velvolliset korvaamaan laitoksen kuntoonpanosta aiheutuvat kustannukset, jotka se oli arvioinut 680,000 markaksi, sekä suorittamaan ne 5,000 markkaa, jotka kaupungin rakennuskonttori oli käyttänyt väliaikaisesti korjatakseen laitokseen kuuluvan pengermän painumisen johdosta täysin turmeltuneen johtoverkon. Rahatoimikamari lähetti tämän jälkeen kaupunginvaltuustolle selonteon käydyistä neuvotteluista ja anoi, koska kamari piti erittäin vaikeana osoittaa, ettei laitosta voinut pysyväisesti korjata, valtuutta tehdä rautatiehallituksen kanssa sellainen sopimus, että valtionrautatiet korvaukseksi niistä vaurioista, jotka rautatiepengermän painumisten johdosta

¹⁾ Valt. pöytäk. 12 p. elok. 13 §.

olivat aiheutuneet Eläintarhan septiktankkilaitokselle, suorittaisivat kaupungille kerta kaikkiaan 685,000 markkaa.

Myöhemmin oli kuitenkin ilmennyt, että valtionrautateiden Helsingin — Pasilan rataosalla suorittamat työt olivat vahingoittaneet muitakin kaupungin laitoksia kuin mainittua septiktankkia, minkä johdosta kaupunginvaltuusto asiaa käsitellessään päätti¹⁾ panna sen pöydälle, kunnes oli saatu täydellinen selvitys mainituista vahingoista. Samalla valtuusto päätti¹⁾ kehoittaa terveydenhoitolautakuntaa ryhtymään mahdollisesti tarpeellisiksi havaittuihin toimenpiteisiin niiden terveydellisten epäkohtain ehkäisemiseksi, joita saattoi olla seurauksena siitä, että epäpuhdasta vettä tunkeutui Töölönlahteen.

Liikenteenjärjestely. Huomauttaen, että Länt. Heikinkadun pohjoispään ja keskusosuusliike Hankkijan talon edustalla olevan aukion liikenneoloissa ilmeni suuria epäkohtia, jotka etu-Töölön uuden raitiotielinjan tultua käytäntöön olivat entisestäänkin kärjistyneet, kaupunginvaltuuston liikenteenjärjestelykomitea oli ehdottanut, että sinne teetetäisiin Arkadiankadun eteläisen jalkakäytävän suuntainen isonlainen koroke, että Arkadiankadun pohjoinen jalkakäytävä pitennettäisiin Länt. viertotielle asti sekä että Länt. viertotien ja Länt. Heikinkadun väliseen ylimenokohtaan sekä Salomoninkadulle rakennettaisiin neljä pientä koroketta, joista yksi varustettaisiin katulyhdyllä. Edelleen komitea oli ehdottanut, että It. ja Länt. Heikinkadun välinen Kaivokadun osa levennettäisiin ja sinne rakennettaisiin kaksi koroketta. Myöskin kaupungin yleisten töiden hallitus ja rahatoimikamari olivat pitäneet puheena olevan paikan järjestelyä välttämättömänä, jolloin kamari kuitenkin oli ollut sitä mieltä, että komitean ehdottamia keskusosuusliike Hankkijan talon edustalla teetetäviä töitä voitaisiin yksinkertaistuttaa, minkä johdosta niiden kokonaiskustannukset alenisivat komitean arvioimasta määrästä, 55,500 markasta, 44,000 markkaan. Katsoen edellä mainituilla paikoilla vallitseviin liikennehankaluuksiin, jotka jo olivat aiheuttaneet lukuisia pienehköjä tapaturmia ja tapaturmanuhkia, rahatoimikamari odottamatta kaupunginvaltuuston päätöstä oli antanut rakennuskonttorille tehtäväksi suorittaa järjestelytyöt kamarin hyväksymässä laajuudessa sekä kustannusten peittämiseksi osoittanut 29,000 markkaa menosääntöön tähän tarkoitukseen merkitystä määrärahasta. Kaupunginvaltuusto hyväksyi²⁾ tämän toimenpiteen, mutta päätti samalla, että myöskin liikenteenjärjestelykomitean Salomoninkadulle teetetäväksi ehdottama, mutta kamarin poistama koroke oli rakennettava. Tarvittava lisämääräraha, 17,500 markkaa, oli otettava huomioon vuoden 1926 menosääntöä laadittaessa.

Salmisaaren liikenneväylä. Kaupunginvaltuuston osoitettua³⁾ 3,690,000 markkaa Salmisaarelle vievän uuden liikenneväylän rakentamiseen, mistä 3,320,000 markkaa oli osoitettava vuoden 1924 obligatiolainasta, oli sisäasiainministeriö helmikuun 28 p:nä vahvistanut⁴⁾ valtuuston päätöksen, mikäli se koski lainavarojen käyttöä.

Sörnäsän sivuradan poikki kulkevan sillan levantäminen. Jo vuonna 1913 rahatoimikamari oli kaupunginvaltuustolle osoitetussa kirjelmässä esittänyt, että siltaa, joka johti It. viertotien Sörnäsän sivuradan poikki, valtionrautateiden kustannuksella levennettäisiin, koska se silloisessa kunnossaan ei voinut tyydyttävästi palvella yhä kasvavaa liikennettä. Sittenkuin rautatiehallitus kuitenkin oli kieltäytynyt⁵⁾ noudattamasta kamarin kehoitusta ja kamari

¹⁾ Valt. pöytäk. 17 p. kesäk. 14 §. — ²⁾ S:n 7 p. lokak. 16 §. — ³⁾ Ks. vuod. 1924 kert. siv. 58, 124, 128. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. 29 p. huhtik. 6 §. — ⁵⁾ Ks. vuod. 1915 kert. siv. 208.

sen johdosta vuonna 1918 oli uudistanut esityksensä, oli hallitus puolestaan luvannut hankkia selvityksen vaaditun laajennustyön tarpeellisuudesta ja, jos todellista tarvetta havaittaisiin esiintyvän, anoa valtioneuvostolta määrärahaa työn suorittamiseen. Sittenkuin kamari vuonna 1923 lähettämässään kirjelmässä uudestaan oli rautatiehallitukselle huomauttanut, että mainitun sillan liikenneolot olivat käyneet yhä vaikeammiksi ja vieläkin vaikeutuisivat, kun Käpylästä Vallilan halki kulkeva Pakaankatu ulotettaisiin It. viertotiellä olevaan päätekohtaansa asti, joka sijaitisi usein mainitun sillan välittömässä läheisyydessä, oli rautatiehallitus viimein ilmoittanut puolestaan hyväksyneensä rautatieviranomaisten yksissä neuvoin kaupungininsinöörin ja kaupunginasemakaava-arkkitehdin kanssa laatiman ehdotuksen viertotien sillan laajentamista koskevan kysymyksen ratkaisemiseksi, jonka ehdotuksen mukaan silta rakennettaisiin uudestaan 20 metrin levyiseksi käsittäen 14 metrin levyisen ajotien ja 3 metrin levyiset jalkakäytävät. Suunnitelma edellytti, että lähinnä siltaa sijaitsevien, Pakaankatua ympäröivien Vallilan korttelien jaoituskaavaa hiukan muutettaisiin. Samalla rautatiehallitus ilmoitti eräin ehdoin suostuvansa teettämään työn, niin pian kuin varoja oli myönnetty tarkoitukseen. Rahatoimikamari lähetti kaupunginvaltuustolle asiassa syntyneet asiakirjat ynnä oman lausuntonsa ja ilmoitti myöhemmin tekevänsä esityksen sillan rakentamisesta rautatien poikki Sturenkadun suuntaan, mitä kysymystä osittain oli käsitelty viertotiensiltää koskevan kysymyksen yhteydessä. Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti ¹⁾ ilmoittaa rautatiehallitukselle, että valtuusto hyväksyi hallituksen tarjouksen puheena olevan Sörnäsinvivuran poikki kulkevan sillan laajentamisesta seuraavin ehdoin:

että silta rakennettaisiin 20 metrin levyiseksi niin, että sitä vastedes tarpeen vaatiessa voitaisiin levittää;

että rautatiehallitus teettäisi itse sillan ja sen maakiinnikkeet, jota vastoin kaupunki toimittaisi täyttämisen holvien kohdalla ja maakiinnikkeiden takana sekä suorittaisi ajotien ja jalkakäytävien pintalujituksen;

että itse sillan kunnossapito olisi rautatiehallituksen ja katulujituksen kunnossapito kaupungin velvollisuutena;

että kaupunki huolehtisi sillan puhtaanapidosta;

ettei kaupunki suorittaisi mitään korvausta niistä alueista, mitkä tarvittiin puheenaolevan viertotiensillan rakentamiseen Sörnäsinvivuran alueen poikki;

että kaupungille varattaisiin oikeus, kun se lisääntyvän liikenteen johdosta kävisi tarpeelliseksi, vaatia edellä mainittua siltää edelleen levennettäväksi.

Sillan rakentaminen Vantaanjoen yli. Sittenkuin kaupunginvaltuusto oli merkinnyt kuluvan vuoden menosääntöön yhteensä 1,100,000 markan määrärahat sillan rakentamiseksi Vantaanjoen yli ja tällöin edellyttänyt, että silta rakennettaisiin rautabetonista, oli kaupungin yleisten töiden hallitus anonut rahatoimikamarilta, että mainittu silta saataisiin rakentaa kivistä, mikä rakennusaine olisi varmempaa ja kestävämpää, ja samalla ilmoittanut, että kustannukset ensinmainitussa tapauksessa nousisivat 800,000 markkaan, viimeainitussa taas 1,050,000 markkaan. Koska kysymys oli ratkaistava kiireellisesti, oli kamari antanut hallitukselle pyydetyn valtuuden ja anonut toimenpiteelle kaupunginvaltuuston hyväksymistä, mikä myönnettiin ²⁾.

Florantien tasoittaminen. Asunto-osakeyhtiön Bostadsaktiebolaget V. Chausseen n:o 31 anottua sen suuntaisia toimenpiteitä, että Florantie tasoitettaisiin

¹⁾ Valt. pöytäk. 3 p. kesäk. 10 §. — ²⁾ S:n 12 p. elok. 15 §.

mainitun tien varrella olevaan yhtiön omistamaan tonttiin n:o 18 asti, jonka yhtiö aikoi rakennuttaa, päätti¹⁾ kaupunginvaltuusto saatuaan kaupungin yleisten töiden hallituksen ja rahatoimikamarin puoltavat lausunnot asiasta, että XIV kaupunginosan korttelissa n:o 523 Florantien varrella olevien tonttien n:o 16, 18, 20 ja 22 vierelle teetettäisiin 6 metrin levyinen tie; että työn 167,000 markaksi arvioidut kustannukset aluksi suoritettaisiin ennakolta kaupunginkassasta; sekä antaa rahatoimikamarille toimeksi vuoden 1926 talousarvioehdotuksen käsittelyaikaan antaa ehdotuksen siitä, miten tämä etuanti oli korvattava.

Savilankadun tasoittaminen. Koska XIV kaupunginosan korttelissa n:o 523 Lant. viertotien varrella sijaitseva tontti, jonka osoitemerkintä oli Savilankadun n:o 4, lähitulevaisuudessa rakennettaisiin, päätti²⁾ kaupunginvaltuusto merkitä vuoden 1926 menosääntöön 37,000 markan määrärahan Savilankadun tasoittamiseksi puoleen leveyteensä.

Vuorikadun kuntoonpanettaminen tontin n:o 10 kohdalta. Ostaessaan³⁾ vuonna 1924 erään tonttialueen Kaisaniemenkadun järjestelyä varten kaupunki sitoutui mainitun tontin omistajan sitä vaatiessa panettamaan kuntoon tontin edustalla olevan katuosuuden. Mainitun sitoumuksen johdosta rahatoimikamari tontinomistajain anomuksesta oli valtuuttanut rakennuskonttorin suorittamaan puheena olevan työn sekä etukäteen kaupunginkassasta käyttämään työ kustannusten peittämiseen 20,000 markkaa. Kaupunginvaltuusto hyväksyi⁴⁾ toimenpiteen samalla päättäen, että mainittu määrä merkittäisiin kaupungin vuoden 1926 menosääntöön.

It. viertotien laajentaminen. Rahatoimikamaria kehoitettiin⁵⁾ antamaan lausunto siitä, missä laajuudessa It. viertotien laajentamistyöt voitiin panna alulle hätäaputöinä ja missä määrin ne olivat omiaan tarjoamaan työttömille henkilöille työnansiota.

Tämän tehtävän mukaisesti kamari sittemmin oman lausuntonsa ohella lähetti valtuustolle v. t. kaupungininsinöörin laatiman promemorian ja kaupungin yleisten töiden hallituksen antaman lausunnon. V. t. kaupungininsinööri piti ajankohtaa sopivana It. viertotiellä suoritettaviksi ehdotettujen töiden alkuun panettamiseen, joihin töihin aluksi voitaisiin ottaa n. 75 miestä, mutta huomautti samalla, että rakennuskonttori olisi oikeutettava suorittamaan työ loppuun tavallisena talousarviotyönä siinä tapauksessa, että työhön otetut hätäaputyöläiset pääsisivät yksityisten työnantajain töihin. Tämä oli suotavaa siltäkin kannalta, että menosääntöön merkityt katutyöt jo olivat suurimmaksi osaksi loppuun suoritettut, minkä johdosta kesällä mahdollisesti kävisi vaikeaksi hankkia työtä katuosaston vakinaisille työntekijöille. Kaupungin yleisten töiden hallitus piti viertotien laajentamista hätäaputyöksi sopimattomana, koska se suureksi osaksi oli suoritettava kesän aikana, sekä huomautti lisäksi, että mainittu työ olisi suoritettava samalla kuin viertotielle rakennettiin raitiotielinja. Hallitus ei kuitenkaan tahtonut vastustaa v. t. kaupungininsinöörin ehdotusta, jos hätäaputyöt olivat ehdottoman tarpeen vaatimat. Rahatoimikamari puolsi ehdotusta samalla ilmoittaen, että suunnitellun laajennustyön koskettelemat vuokrapalstat todennäköisesti voitiin saada käytettäväksi sekä että Raitiotie- ja omnibusosakeyhtiö tuli rakennuttamaan raitiotielinjoja sekä It. viertotielle että Käpylään niin pian kuin kadut, joille raiteet sijoitettaisiin, oli pantu kuntoon.

¹⁾ Valt. pöytäk. 8 p. huhtik. 7 §. — ²⁾ S:n 25 p. marrask. 5 §. — ³⁾ Ks. vuod. 1924 kert. siv. 10. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. 3 p. kesäk. 17 §. — ⁵⁾ S:n 18 p. maalisk. 20 §.

Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti¹⁾, että It. viertotie laajennettaisiin v. t. kaupungininsinöörin tekemän ehdotuksen mukaisesti sekä että tähän tarkoitukseen maksettaisiin etuantina kaupunginkassasta 700,000 markkaa ja merkittäisiin sittemmin vuoden 1926 talousarvioon.

Jotta It. viertotien laajentamistyö voitaisiin suorittaa loppuun syksyn kuluessa, kaupunginvaltuusto myönsi²⁾ yhteensä 300,000 markan suuruisen lisämäärärahan maksettavaksi ennakolta kaupunginkassasta ja sittemmin merkittäväksi vuoden 1926 menosääntöön. Samassa tilaisuudessa kaupunginvaltuusto lausui toivomuksenaan, että viertotie laajennettaisiin siten, että sille, mikäli se muuten kävisi päinsä, vastedes voitaisiin istuttaa puita.

Katujen, yleisten paikkain y. m. korjaukset ja kunnossapito. Kaupungin yleisten töiden hallitus oli anonut yhteensä 275,000 markan lisäystä menosääntöön katujen ja yleisten paikkain, viertoteiden ja teiden korjauksiin sekä kaupungin katuosain viereisten kaiteiden uudistamiseen ja korjaamiseen merkittyihin määrärahoihin ja lisämäärärahan välttämättömyyden syyksi maininnut osin talvella vallinneen leudon sään, joka oli vahingoittanut katuja, teitä ja viertoteitä, osin taas kasvavan moottoriajoneuvoliikenteen, joka turmeli kevyempää liikennettä varten rakennetut kadut ja tiet. Esityksestä antamassaan lausunnossa rahatoimikamari huomautti, että ylityksestä 90,000 markkaa johtui elinkustannusindeksin kohoamisen aiheuttamasta työpalkkain korotuksesta, jota varten menosäännössä oli erityinen määräraha, minkä johdosta tarvittava lisämääräraha oli ainoastaan 185,000 markkaa. Kaupunginvaltuusto osoitti³⁾ viimeksimainitun määrän vuoden tilierotuksesta käytettäväksi puheenaolevaan tarkoitukseen.

Hätäaputoita. Kaupunginvaltuusto päätti⁴⁾, että Pakaankatu levennettäisiin 15 metrin levyiseksi ja osoitti tätä työtä varten käyttövaroistaan Yleisten töiden pääluokan kohdalta 400,000 markkaa. Samalla määrättiin⁵⁾, että puheena oleva työ suoritettaisiin hätäaputyönä.

Koska kuitenkin työttömyys kaupungissa yhä lisääntyi, lausui rahatoimikamari kaupunginvaltuustolle lähettämässään kirjelmässä, että sen vastustamiseksi ehdottomasti tarvittiin uusia toimenpiteitä. Tämän johdosta kaupunginvaltuusto päätti⁶⁾ myöntää vuoden tilierotuksesta 200,000 markkaa Länsisatamassa, Mitterikadun varrella olevien korttelien louhimiseen, 200,000 markkaa Munkkiniemen- ja Paciuskatujen kallionlouhintaan sekä 200,000 markkaa Pasilan uudelle asemalla vievän kadun leventämiseen. Samalla kaupunginvaltuusto päätti⁶⁾ kehoittaa rahatoimikamaria ensi tilassa panettamaan käyntiin työt Kumtähden ja Käpylän uusien asutusalueiden kuntoon panemiseksi⁷⁾. Myöhemmin kaupunginvaltuusto vielä osoitti⁸⁾ verhomuurin rakentamiseksi Kallion paloaseman ja Kaarlenkadun väliselle tontinrajalle 140,000 markkaa suoritettavaksi valtuuston käyttövaroista Sekalaisten menojen pääluokan kohdalta.

Sittenkuin nämä määrärahat oli käytetty loppuun maaliskuussa, päätti⁹⁾ kaupunginvaltuusto, koska työttömyyttä yhä esiintyi kaupungissa, että vuoden tilierotuksesta sai käyttää enintään 450,000 markkaa käynnissä olevain hätäaputoiden jatkamiseen huhtikuulla.

Sittemmin kaupungin yleisten töiden hallitus oli lausunut mielipiteensä mahdollisuuksista järjestää hätäaputoita työttömille miehille ja lähettänyt luettelon vuoden 1926 menosääntöön merkityistä töistä, jotka mahdollisesti

¹⁾ Valt. pöytäk. 8 p. huhtik. 14 §. — ²⁾ S:n 16 p. syysk. 13 §. — ³⁾ S:n 11 p. marrask. 9 §. — ⁴⁾ S:n 21 p. tammik. 31 §. — ⁵⁾ Ks. tätä kert siv. 84. — ⁶⁾ Valt. pöytäk. 4 p. helmik. 26 §. — ⁷⁾ Ks. tätä kert siv. 8. — ⁸⁾ Valt. pöytäk. 18 p. helmik. 27 §. — ⁹⁾ S:n 8 p. huhtik. 13 §.

voitiin aloittaa jo syksyllä 1925. Rahatoimikamari esitti, että 700,000 markan lisämääräraha myönnettäisiin eräiden puheena olevien töiden alkuun panemiseksi. Tähän myöntyen kaupunginvaltuusto myönsi¹⁾ pyydetyn määrärahan kamarin osoituksen mukaisesti käytettäväksi marraskuussa käyntiin pantavien hätäaputöiden järjestämiseksi miehille. Viimemainittu määrä maksettaisiin ennakolta kaupunginkassasta ja otettaisiin sittemmin huomioon vuoden 1926 menosääntöä laadittaessa.

Koska työttömyys kaupungissa oli yhä kärjistynyt m. m. sen johdosta, ettei valtio suorittanut paikkakunnalla mitään mainittavia töitä, että teollisuus toimi vähennetyin työvoimin ja yksityinen liiketoiminta yleensä asettui varovalle ja odottavalle kannalle, oli rahatoimikamari hankkinut kaupungin yleisten töiden hallitukselta selvityksen niistä töistä, jotka hallituksen toimesta voitiin panettaa käyntiin ansion hankkimiseksi työttömille henkilöille. Antamassaan vastauksessa oli hallitus ilmoittanut, että seuraavat talonrakennustyöt sopivasti voitiin panna alulle niin pian kuin mahdollista: tuberkuloosisairaala, Pakaankadun työväenasunnot, Ryttylän kasvatustaloksen koulu- ja asuinrakennus, tuberkulootisten asuinrakennus, keskuspaloasema, työväenopiston ehdotettu rakennus ja Kivelän sairaalan keittiörakennus. Kahdesta viime-mainitusta rakennusyrityksestä ei kuitenkaan toistaiseksi ollut lopullista päätöstä, vaan ne oli jätetty tarkemman selvityksen varaan. Edelleen hallitus ehdotti, että heti pantaisiin alulle seuraavat työt, joita varten määräraha oli merkitty vuoden 1926 menoarvioehdotukseen: Pakaankadun työväenasuntojen perustustyöt, Runebergin- ja Mechelininkatujen välisen Museokadun osan louhinta, kanavan louhinta Museokadun alle, Arkadian- ja Sampokatujen välisen Ilmarisenkadun osan louhinta, kanavan louhinta Ilmarisenkadun alle, Länsisataman louhintatyöt sekä kanavan louhinta Saukon- ja Mittarikatuihin. Sopivasti voitiin lisäksi panna alulle alla luetellut työt, joita varten vuoden 1926 menosäännössä ei ollut määrärahaa: Museo- ja Ilmarisenkadun louhinta sekä kanavan louhinta näihin katuihin, Saukon- ja Mittarikatujen louhinta sekä kanavan kaivaminen niihin sekä XII kaupunginosan korttelin n:o 537 louhinta. Rahatoimikamari lähetti selvityksen työttömyyden laajuudesta sekä edellä mainitut kaupungin yleisten töiden hallituksen laatimat ehdotukset hätäaputöiden järjestämisestä kaupunginvaltuustolle, joka päätti²⁾ valtuuttaa kamarin, mikäli olosuhteet vaativat, aloittamaan edellä mainitut, vuoden 1926 menosääntöehdotukseen merkityt rakennuskonttorin talonrakennus-, katu- ja satamaosastojen työt, jotka katsottaisiin vakinaisiksi töiksi, sekä käyttämään tähän tarkoitukseen enintään 900,000 markkaa; tämän lisäksi valtuuttaa kamarin harkintansa jälkeen hätäaputöinä panettamaan alulle edellä lueteltuja tai muita töitä, joita varten menosääntöehdotukseen ei oltu merkitty määrärahaa; merkitä vuoden 1926 talousarviota järjesteltäessä viimemainittuun tarkoitukseen 500,000 markkaa; sekä sen lisäksi valtuuttaa kamarin ennakolta kaupunginkassasta maksettavaksi osoittamaan töiden käyntiin panettamiseen tarvittavat varat.

Kuopan täyttämisen. Kaupunginvaltuusto päätti³⁾ myöntää käyttövaroistaan Sekalaisten menojen pääluokan kohdalta 15,380 markkaa erään Harjutorin tontin n:o 8 viereisen kuopan täyttämiseen, jolle alueelle vastaisuudessa järjestettäisiin istutuksia. Kaupunki oli myynyt mainitun tontin, ja kuoppa oli esteenä sikäläisille rakennustöille.

Kivelän sairaalan puutarha-alueen järjestäminen. Kaupungin sairaalain

¹⁾ Valt. pöytäk. 28 p. lokak. 17 §. — ²⁾ S:n 9 p. jouluk. 15 §. — ³⁾ S:n 18 p. helmik. 12 §.

ylivaltuutuksen aloitteesta oli kaupunginasemakaava-arkkitehti laatinut luonnospirustuksen puutarhalaitteiden järjestämiseksi niille Kivelän alueen osille, jotka vahvistetun kaupunginasemakaavan mukaan sijaitsivat sairaalatontin lopullisten rajain sisäpuolella. Katsoen siihen, ettei kysymys sairaalan vastaisesta käytöstä vielä ollut lopullisesti ratkaistu ja että sairaalan työkykyiset potilaat vähitellen voisivat suorittaa ehdotetut työt, oli alueen järjestely suunniteltu varsin vaatimattomasti ja pääasiassa keskitetty melisairaspaviljongin eteläpuolella olevaan alueeseen, jota vastoin olemassa olevat käytävät ja istutukset oli jätetty entiselleen. Ehdotus käsitti kukkatarhan, marja- ja keittiöpuutarhan sekä tarpeelliset kävelytiet, ja sen toteuttaminen tulisi kaupunginpuutarhurin arvioinnin mukaan aiheuttamaan 240,000 markan perustamiskustannuksen ja 28,400 markan vuotuiset kustannukset, siitä 20,400 markkaa puutarhaesimiehen palkkaamiseen. Koska puheena oleva työ voitaisiin suorittaa usean vuoden kuluessa ja joku rakennuskonttorin puutarhaosaston esimiehistä voisi toimia puutarhatöiden johtajana, päätti ¹⁾ kaupunginvaltuusto ainoastaan merkitä vuoden 1926 menosääntöön 30,000 markan määrärahan puutarhatöiden suorittamiseksi mainittuna vuonna Kivelän sairaalassa.

Kaisaniemen puiston järjestely. Kaupunginvaltuustolle osoittamassaan kirjelmässä ²⁾ oli rahatoimikamari anonut, että valtuusto ottaisi uudestaan käsiteltäväksi kysymyksen Kaisaniemen puiston järjestelystä. Jo vuonna 1912 valtuusto oli hyväksynyt ³⁾ silloisen kaupunginasemakaava-arkkitehdin B. Jungin laatiman ehdotuksen, ja puiston itäosa oli vuosina 1912—15 muodostettu uudestaan sen mukaisesti, vaikka nämä työt sittemmin jäivät kesken maailmansodan aiheuttamien rahataloudellisten vaikeuksien pakosta. Sittemmin, olojen palattua säännölliselle kannalle kamari piti sopivana ja välttämättömänä, että kysymys lopullisesti ratkaistaisiin. Kaisaniemen puisto, joka aikaisemmin oli ollut kaupungin ulkolaidassa sijaitseva luonnonpuisto, oli kaupungin kasvaessa vähitellen joutunut yhä lähemmäksi sen keskustaa. Jo tämä asianlaita teki kysymyksen puiston vastaisesta muodostelusta polttavaksi.

Tähän tuli lisäksi, että kaupungin kehitys oli pakottanut kaupunginviranomaiset uhraamaan erinäisiä puiston osia, m. m. alinomaan lisääntyvän liikenteen epäämättömiä vaatimusten tyydyttämiseksi. Puisto oli jo 1900-luvun alussa varsin huonossa kunnossa. Tähän olivat etusijassa synyn vuoden 1890 elokuussa käynyt suuri myrsky, joka yhtenä ainoana päivänä kaatoi noin 200 puiston silloin täydessä kasvuvoimassa ollutta puuta, sekä se seikka, että puistossa oli monet ajat ollut lupa harjoittaa kaikenlaatuista palloilua, etusijassa jalkapalloilua, jolloin sekä pelaajat että katsojat olivat häikäilemättä tallanneet jalkoihinsa suuret osat puistoa, ja että yleisö oli, sikäli kuin puisto oli tullut tallatuksi, yhä enemmän alkanut liikkua missä tahansa käytävistä ja liikenneväylistä huolimatta.

Että jo ennestään suuresti vähentynyt puukasvullisuus näissä oloissa pianikin kokonaan surkastuisi, oli helposti ymmärrettävissä, ja että puisto, semmoisena kuin sen länsipuolinen, vielä järjestelemätön osa nykyään esiintyi, oli perinpohjaisen uudestijärjestelyn pakottavassa tarpeessa, oli itsestään selvää. Asiaa käsiteltäessä rahatoimikamarilla oli ollut tutkittavana seitsemän eri ehdotusta, nimittäin kaupunginvaltuuston alkujaan hyväksymä, arkkitehti B. Jungin laatima ehdotus sekä sama ehdotus uudestaan piirrettyä huomioon ottaen myöhemmin toimitetut rajajärjestelyt, kaksi kaupunginpuutarhuri

¹⁾ Valt. pöytäk. 9 p. jouluk. 14 §. — ²⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 21. — ³⁾ Ks. vuod. 1912 kert. siv. 76.

S. Olssonin jättämää ehdotusta samoin kuin kaupunginasemakaava-arkkitehti B. Brunilan laatima ehdotus, jonka tämä sittemmin rahatoimikamarin kehoituksesta oli tarkistanut ottaen huomioon erinäisiä kamarin esittämiä huomautuksia ja palauttanut kahtena vaihtoehtona, VI a ja VI b. Kun eri ehdotusten viat ja edut punnittiin vastakkain, oli kamarin mielestä ehdottomasti annettava etusija suunnitelmalle VI b. Sen mukaisesti puiston halki kulkevat liikenneväylät tulisivat hyvin järjestetyiksi; itäpuolinen, suurimaksi osaksi jo järjestelty puistonosa jäisi likimmittain koskematta ja lamikko pääasiallisesti entiselle paikalleen; kaikki vielä täydessä kasvuvoimassa olevat puut oli säilytetty; urheilukentät kokonaan poistettu ja niiden sijaan laitettu tavallisia leikkikenttiä; yhteys Kaisaniemen- ja Eläintarhanlahtien pohjoispuolelle vastedes mahdollisesti järjestettävän puistoalueen kanssa oli tehty mahdolliseksi ja rautatienaluetta kohti viettävä puiston osa yksinkertaisesti ja verraten vähäisin kustannuksin kuntoonpantu pysyttämällä pääasiassa sen nykyinen luonne.

Viimeksi mainitulla seikalla oli kamarin mielestä suuri merkitys. Täytyi nimittäin pitää sängen epävarmana, kuinka suuren osan puistoa rautatieviranomaiset vastedes vaatisivat itselleen. Säännöllisemmän esplanaadijärjestelmän soveltaminen puiston tähän osaan kävisi näissä oloissa varmaan kalliiksi ja olisi sillä hetkellä tuskin oikeinkaan. Sillä vasta kun kaupunki voi olla vakuutettu siitä, etteivät valtionrautatiet vaatisi lisäalueita puistosta, olisi aika, jos niin haluttiin, muuttaa puiston läntisimmänkin osan luonnetta.

Ehdotuksista antamassaan lausunnossa kaupungin yleisten töiden hallitus oli huomauttanut, että puheena ollut esikaupunkirataa ei olisi johdettava Kaisaniemen puiston halki, mutta kamari ei ollut tarkemmin puuttunut tähän kysymykseen, koska se aikanaan joutuisi perinpohjin harkittavaksi eikä kamarin mielestä missään tapauksessa saanut vaikuttaa puiston muodosteluun.

Asiaa lopullisesti esiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti¹⁾ hyväksyä ja vahvistaa noudatettavaksi edellä mainitun, kaupunginasemakaava-arkkitehti B. Brunilan laatiman, huhtikuun 16 p:nä 1925 päivätyn, VI b:ksi merkityn ehdotuksen Kaisaniemen puiston lopulliseksi järjestämiseksi sekä antaa rahatoimikamarin tehtäväksi hyvässä ajoin ennen vuoden 1926 menosääntöehdotuksen käsittelyä lähettää valtuustolle seikkaperäisen laskelman ehdotuksen toteuttamisesta aiheutuvista menoista.

Täyttääkseen tämän tehtävän rahatoimikamari oli hankkinut kaupungin yleisten töiden hallitukselta 5,000,000 markkaan päättyvän kustannusarvion, jossa ei ollut otettu huomioon pitkin Kaisaniemenlahden rantaa kulkevan ajotien kustannuksia, ei myöskään eräitä puiston itäosassa suoritettavia korjaustöitä. Kaupunginvaltuusto ei kuitenkaan vielä katsonut ajan tulleen toteuttaa edellä selostettua päätöstään Kaisaniemen puiston järjestelemisestä ja katsoi myös, että mainittu kustannusarvio oli laadittava uudestaan ja tällöin työohjelmaa yksinkertaistuttamalla tuntuvasti huojitettava kustannuksia, minkä johdosta valtuusto ainoastaan päätti²⁾ kehoittaa rahatoimikamaria merkitsemään vuoden 1926 talousarvioehdotukseen puiston kunnossapitoa ja vuoden varrella välttämättömiä korjaustöitä varten tarvittavat määrärahat.

Kumtähden siirtolapuutarha. Koska menosääntöön siirtolapuutarhan perustamista varten Kumtähden merkitty määräraha oli miltei kokonaan kulunut alueen salaojitukseen, piiriojien kaivuuseen, alueen kyntämiseen ja

¹⁾ Valt. pöytäk. 12 p. elok. 16 §. — ²⁾ S:n 28 p. lokak. 9 §.

sen läpi rakennettavan valtatie osittaiseen täyttämiseen, oli kaupungin yleisten töiden hallitus anonut määrärahaa, joka tekisi mahdolliseksi syksyn kuluessa jatkaa tien rakentamista, koska oli kaupungin edun mukaista suorittaa tämä työ niin kauan kuin alueella oli kapearaiteinen rata, jota pitkin tien rakentamiseen tarvittavaa täytemaata voitiin kuljettaa. Kaupunginvaltuusto päätti¹⁾ myöntyä edellä mainittuun anomukseen ja oikeuttaa hallituksen ennakolta käyttämään mainittuun tarkoitukseen 100,000 markkaa vuoden 1926 menosääntöön siirtolapuutarhan perustamiseksi merkittävästä määrärahasta.

Veistokuvateoksen paikka. Kaupunginvaltuusto päätti²⁾, että kaupungille lahjoitettu³⁾ veistokuvateos »Kahlaava nainen» sijoitettaisiin Tähtitorninmäen etelärinteellä olevaan lammikkoon ja asetettaisiin harmaasta graniitista tehdyille jalustalle. Kustannukset, 2,500 markkaa, voitiin rahatoimikamarin ilmoituksen mukaan suorittaa kamarin käyttövaroista.

Yleisten töiden määrärahan ylityksiä. Kaupungin yleisten töiden hallitus oikeutettiin⁴⁾ ylittämään vuoden 1924 menosääntöön rantasiltain kunnossapitoa ja korjauksia varten merkitty määräraha 25,000 markalla sekä pesuhuoneiden ja viruslaurien hoitoa ja korjauksia varten merkitty määräraha 6,000 markalla.

Katuvalaistus. Rahatoimikamarille osoittamassaan kirjelmässä oli kaupungin teknillisten laitosten hallitus ilmoittanut, että sähkölaitoksen johtaja oli Raitiotie- ja omnibussosakeyhtiöltä hankkinut kaupungille oikeuden käyttää Pakaankadun valaistusta järjestettäessä hyväkseen niitä pylväitä, jotka yhtiö tuli pystyttämään mainitulle kadulle suunniteltua raitiotielinjaa varten, mutta koska 6 metrin pituiset pylväät riittivät yhtiön tarkoituksiin, mutta katuvalaistus vaati pitempiä pylväitä, olisi kaupungin suoritettava tästä aiheutuva lisäkustannus. Sähkölaitoksen laskelmain mukaan katuvalaistuksen järjestäminen Sturen- ja Pohjolankatujen väliselle Pakaankadun osalle tulisi maksamaan 80,000 markkaa, mistä 50,000 markkaa voitiin peittää tarkoitukseen käytettävänä olevalla menosäännön määrärahalla. Tässä yhteydessä hallitus edelleen oli huomauttanut, että käyttämällä Raitiotie- ja omnibussosakeyhtiön Sturenkadulla ja Eurantiella olevia pylväitä voitiin parantaa näiden katuosain valaistusta suhteellisen pienin eli 22,000 markan kustannuksin. Rahatoimikamari lähetti esityksen puoltolauseineen kaupunginvaltuustolle, joka hyväksyi⁵⁾ ehdotuksen ja osoitti perustamiskustannusten peittämiseen 44,000 markkaa käyttövaroistaan Sähkölaitos nimisen luvun kohdalta, jota vastoin loput, 8,000 markkaa, merkittiin vuoden 1926 menosääntöön.

Rahatoimikamarin kehoituksesta oli kaupungin teknillisten laitosten hallitus antanut asettaa 13 lamppua Helsinginkadulle Kristiinankadun ja rautatien välille, 4 lamppua uudelle Alppilaan vievälle tielle, 5 lamppua Helsinginkadun rautatietunneliin sekä 1 lampun Alppilaan vievän vanhan tien poikki kulkevaan rautatietunneliin, minkä ohessa kamari mainittujen töiden suorittamiseen sekä lampujen sytyttämiseen ja sammuttamiseen oli asettanut sähkölaitoksen käytettäväksi 21,200 markkaa, jotka maksettaisiin ennakolta kaupunginkassasta. Kaupunginvaltuusto hyväksyi⁶⁾ nämä toimenpiteet ja merkitsi⁷⁾ edellä mainitun määrän vuoden 1926 menosääntöön.

Rahatoimikamari ilmoitti Pasilan rautatieaseman asemapäällikön kehoituksesta antaneensa kaupungin teknillisten laitosten hallitukselle tehtäväksi

¹⁾ Valt. pöytäk. 11 p. marrask. 7 §. — ²⁾ S:n 4 p. maalisk. 9 §. — ³⁾ Ks. vuod. 1924 kert. siv. 111. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. 21 p. tammik. 12 §. — ⁵⁾ S:n 7 p. lokak. 12 §. — ⁶⁾ S:n 7 p. lokak. 10 §. — ⁷⁾ S:n 16 p. jouluk. 12 §.

asettaa 9 lamppua Fredriksberginkadulta mainitulle rautatienasemalle rakennetulle uudelle kadulle sekä myöntäneensä hallituksen käytettäväksi tähän tarkoitukseen 7,200 markkaa, mikä määrä oli suoritettu etukäteen kaupunginkassasta. Kaupunginvaltuusto hyväksyi¹⁾ toimenpiteen ja merkitsi rahamäärän vuoden 1926 menosääntöön.

Kaupunkikiinteistöjen määräraha-in ylityksiä. Vuoden 1924 menosääntöön talonisännöitsijän hoitamia taloja varten merkityt määrärahat olivat osoittautuneet riittämättömiksi, m. m. koska vuoden varrella oli tullut lisää kaksi uutta kiinteistöä, nim. Mariankadun talo n:o 22 ja Loviisankadun talo n:o 6—8, minkä johdosta rahatoimikamari oli oikeuttanut talonisännöitsijän ylitämään vedenkulutusmäärärahan 20,000 markalla sekä käyttämään 8,000 markkaa uusien kiinteistöjen sekalaisten menojen peittämiseksi. Kaupunginvaltuusto hyväksyi²⁾ tämän toimenpiteen.

Kaupungin maatilain määräraha-in ylittäminen. Rahatoimikamari ilmoitti oikeuttaneensa maatalouslautakunnan yhteensä 52,409:28 markalla ylittämään eräitä vuoden 1924 menosääntöön lautakunnan hallinnon alaisten maatilain tarpeisiin merkittyjä määrärahoja, jotka eri syistä olivat osoittautuneet riittämättömiksi. Kaupunginvaltuusto hyväksyi³⁾ kamarin toimenpiteen.

Kaupungin maatilain hallinto. Kaupunginvaltuuston antaman tehtävän⁴⁾ mukaisesti rahatoimikamari kuultuaan maatalouslautakunnan ja kaupungin yleisten töiden hallituksen mielipiteet asiasta antoi lausuntonsa kaupungin maatilain hallinnosta. Kamari huomautti siinä ensiksi, että kysymystä äskettäin oli perinpohjaisesti käsitelty ja että kaupungin omassa viljelyksessä olevien maatilain hoitosuunnitelman vahvistamisesta⁵⁾ kulunut aika oli liian lyhyt, jotta sen kuluessa saavutettuja kokemuksia olisi voitu panna järjestelmän muutoksen pohjaksi. Sitäpaitsi kaupungilla oli huomattavia pääomia sidotuina rakennuksiin, joita eri tarkoituksiin oli rakennettu maataloilille ilman että kuitenkaan yksikään niistä oli kyllin täydellisesti varustettu tarpeellisilla maatalousrakennuksilla soveltuakseen vuokralle annettavaksi. Vuokralleantojärjestelmä ei myöskään ollut toiminut tyydyttävästi, sillä monet vuokraajat eivät olleet kyenneet säännöllisesti maksamaan vuokriaan, jotka kuitenkin eivät suinkaan olleet kohtuuttomat. Sitä vastoin oli kaupungin omassa viljelyksessä olevain maatilain hoito vuodesta toiseen antanut yhä paremman taloudellisen tuloksen; vuonna 1924 tilinpäätös osoitti voittoa 202,561:34 markkaa. Annetussa selvityksessä esiin tulleista syistä kaupunginvaltuusto päätti⁶⁾, että kaupungin maatilain voimassa oleva hoitosuunnitelma toistaiseksi jätettäisiin entiselleen.

B. Kaupungin irtainta omaisuutta ja rahatointa koskevat asiat.

Kertomus kaupungin vuoden 1924 tileistä ja tilinpäätöksestä. Kaupungin vuoden 1924 tilinpäätöksen yhteenveto osoitti seuraavat tulot ja menot:

¹⁾ Valt. pöytäk. 7 p. lokak. 15 § ja 16 p. jouluk. 12 §. — ²⁾ S:n 21 p. tammik. 18 §. — ³⁾ S:n 29 p. huhtik. 8 §. — ⁴⁾ Ks. vuod. 1924 kert. siv. 62. — ⁵⁾ Ks. vuod. 1922 kert. siv. 30—32. — ⁶⁾ Valt. pöytäk. 3 p. kesäk. 13 §.